

Περί εναρμονίσεως των Ευαγγελίων

Στα δύο προηγούμενα άρθρα (εδώ και εδώ) είχαμε γράψει για την προσπάθεια εναρμόνισης των ευαγγελικών αφηγήσεων και είχαμε αναφέρει τους λόγους για τους οποίους θεωρούμε ότι αυτές δεν εναρμονίζονται. Μάλιστα το στηρίξαμε με συγκεκριμένα παραδείγματα. Σε αυτό το τρίτο και τελευταίο σχετικό άρθρο, θα φέρουμε πάλι παραδείγματα, όσον αφορά την «ανάσταση», τις «εμφανίσεις» και την «ανάληψη» του Ιησού.

Το συμπέρασμα για τις βελτιώσεις, προκύπτει από το γεγονός ότι τα τρία από τα τέσσερα ευαγγελικά κείμενα, έχουν αλληλεξάρτηση και παρουσιάζονται σε αυτά ηθελημένες αλλαγές. Αυτές οι αλλαγές αφορούν είτε **πρόσθεση** στοιχείων **αντιφατικών** ή **αγνώστων** (όχι δηλαδή για επεξηγηματικές πληροφορίες), είτε πρόκειται για **παράλειψη** ολόκληρων περικοπών. Οι συγγραφείς των ευαγγελίων προβαίνουν στις αλλαγές, έχοντας και άλλες πηγές (αδιάφορο αν αυτές είναι γραπτές ή μη), επειδή προφανώς δεν είναι ικανοποιημένοι από το κείμενο που έχουν μπροστά τους. Υπ' όψιν, ότι όταν τα έγραφαν, ποτέ δεν θα φαντάζονταν ότι θα ερχόταν ο καιρός που θα έμπαιναν το ένα δίπλα στο άλλο και θα μπορούσαν να ελεγχθούν. Το ίδιο ισχύει και για τους μετέπειτα αιώνες. Ακόμα και όταν συγκροτήθηκε ο κανόνας με τα βιβλία της Καινής Διαθήκης, η χρήση τους δεν ήταν εύκολη, εφόσον δεν ήταν στην μορφή που τα έχουμε σήμερα. Οι συγγραφείς λοιπόν των ευαγγελίων, έχοντας διαφορετικούς αποδέκτες, απομακρυσμένους πολλές φορές, δεν είχαν λόγους να μην αλλάξουν ότι θεωρούσαν λάθος .

Η «ανάσταση» του Ιησού, ο άδειος τάφος, και ο Ιωσήφ

Σύμφωνα με τον συγγραφέα του «Κατά Λουκάν» ευαγγελίου, ο Ιησούς, μετά την «ανάσταση», εμφανιζόταν επί σαράντα μέρες στους αποστόλους, «οἷς καὶ παρέστησεν ἑαυτὸν ζῶντα μετὰ τὸ παθεῖν αὐτὸν ἐν πολλοῖς τεκμηρίοις **δι' ἡμερῶν τεσσαράκοντα** ὅπτανόμενος αὐτοῖς καὶ λέγων τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ» (Πράξεις Αποστόλων 1:3). Οι άνθρωποι στους οποίους έκανε τις εμφανίσεις του, ήταν συγκεκριμένοι άνθρωποι. Δεν εμφανιζόταν σε όλον τον λαό. Ο Πέτρος είναι σαφής, ότι «τοῦτον ὁ θεὸς ἤγειρεν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ καὶ ἔδωκεν αὐτὸν ἐμφανῆ γενέσθαι **οὐ παντὶ τῷ λαῷ ἀλλὰ μάρτυσιν τοῖς προκεχειροτονημένοις ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἡμῖν** οἵτινες συνεφάγομεν καὶ

συνεπίομεν αὐτῷ μετὰ τὸ ἀναστῆναι αὐτὸν ἐκ νεκρῶν» (Πράξεις Αποστόλων, 10:40-41). Εμφανιζόταν σε ανθρώπους «προκεχειροτονημένοις», δηλαδή σε «προσδιορισμένους», «προκαθορισμένους» από τον Θεό. Και αυτοί ήταν οι απόστολοι. Το «οἵτινες συνεφάγομεν καὶ συνεπίομεν αὐτῷ», δηλώνει τον κύκλο των ακολούθων που είχαν στενές επαφές με τον Ιησού. Το γιατί δεν εμφανίστηκε σε όλους, ή στο ιουδαϊκό ιερατείο της εποχής, ή στους Ρωμαίους, είναι ένα ερώτημα που απασχόλησε διανοούμενους όπως τον Πορφύριο. Ο Πορφύριος το θέτει ως εξής...

Υπάρχει και άλλο ένα επιχείρημα, εννοώ το ζήτημα της πολυσυζητημένης ανάστασής του, που μπορεί να αποδείξει σαθρή τη δοξασία αυτή. Για ποιον λόγο ο Ιησούς μετά τον θάνατο και την ανάστασή του, όπως λέτε, δεν εμφανίστηκε στον Πιλάτο, που τον καταδίκασε ενώ έλεγε ότι δεν είχε διαπράξει τίποτε που ν' αξίζει τη θανατική ποινή; Ή γιατί δεν εμφανίστηκε στον Ηρώδη, τον βασιλιά των Ιουδαίων, ή στον αρχιερέα της ιουδαϊκής φυλής ή σε πολλούς και αξιόπιστους ανθρώπους και ιδίως στη Σύγκλητο και το λαό της Ρώμης; Θα τους έκανε έτσι να θαυμάσουν τα έργα του και συνεπώς να μην καταδικάσουν με ομόφωνη απόφαση σε θάνατο τους πιστούς του ως ασεβείς. Αντίθετα, εμφανίστηκε στην Μαρία τη Μαγδαληνή, μια γυναίκα του λαού που καταγόταν από ένα κακομοιριασμένο χωριουδάκι και η οποία κάποτε είχε κυριευθεί από επτά δαιμόνια. Και μαζί με αυτήν εμφανίστηκε και σε μίαν άλλη Μαρία, ασήμαντη χωριάτισσα και αυτή, και σε λιγιστούς άλλους, όχι και τόσο σπουδαίους. Και τούτο παρότι, κατά τα λεγόμενα του Ματθαίου, είχε ήδη πει στον αρχιερέα των Ιουδαίων· «Θα δείτε τον Υιό του ανθρώπου να κάθεται στα δεξιά του παντοδύναμου θεού και να έρχεται μέσα σε νεφέλες». Πραγματικά, αν εμφανιζότανε σε διακεκριμένους ανθρώπους, μέσω αυτών θα πίστευαν όλοι και κανένας δικαστής δεν θα καταδίκασε τους πιστούς του ως επινοητές αλλόκοτων μύθων. Διότι ούτε στον Θεό βέβαια αρέσει αλλά ούτε και σε κανέναν σκεπτόμενο άνθρωπο το ότι οι πολλοί τιμωρήθηκαν με τον χειρότερο τρόπο εξαιτίας του

(Απόσπασμα 64)

Ο Κέλσος, επισημαίνοντας την αντίφαση, λέει· «Όλοι τον είδαν να τιμωρείται, ένας όμως τον είδε αναστημένο· το αντίθετο όμως από αυτό θα έπρεπε», εννοώντας ότι εφόσον τιμωρήθηκε και πέθανε ενώπιον του λαού, ενώπιον του λαού έπρεπε να εμφανιστεί και μετά την «ανάστασή» του.

Ο Παύλος αναφέρει τα εξής στην επιστολή του «Α΄ Προς Κορινθίους», κεφάλαιο 15, στίχοι 3-4· «**παρέδωκα γὰρ ὑμῖν ἐν πρώτοις ὃ καὶ παρέλαβον** ὅτι Χριστὸς ἀπέθανεν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν **κατὰ τὰς γραφάς** καὶ ὅτι ἐτάφη καὶ ὅτι ἐγήγερται τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ **κατὰ τὰς γραφάς**».

Αυτό το χωρίο θεωρείται από τους ειδικούς ότι αντανακλά μία προ-παύλεια παράδοση, μιας και ο ίδιος ο Παύλος την παρέλαβε και την παρέδωσε στους πιστούς της Κορίνθου. Είναι μία τυποποιημένη ομολογία πίστεως, όπου συνδυάζει το «γεγονός» και την θεολογική του ερμηνεία. Σύμφωνα με αυτήν, το «γεγονός» είναι ότι ο Χριστός πέθανε και αναστήθηκε. Το ότι αυτό έγινε για τις αμαρτίες μας και ότι αναστήθηκε την τρίτη μέρα, είναι η θεολογική προέκταση του γεγονότος. Η φράση «κατὰ τὰς Γραφάς», δείχνει την παράδοση. Σε αυτήν την τυποποιημένη ομολογία όμως, παρατηρούμε ότι γίνεται λόγος για «Γραφές» και για «την τρίτη μέρα». Ακόμα δεν υπήρχαν όμως τα ευαγγέλια που έχουμε σήμερα. Είναι δύσκολο να πούμε ότι αμέσως μετά τον θάνατο του Ιησού, οι ακόλουθοί του άρχισαν να γράφουν κείμενα. Τα πρώτα σωζόμενα κείμενα είναι μεν οι επιστολές του Παύλου, αλλά κυμαίνονται μεταξύ 49-60. Αυτό που μπορούμε όμως να πούμε, είναι η προσπάθεια των πρώτων χριστιανών να ιδιοποιηθούν τα κείμενα των Ιουδαίων. Είναι γνωστό, ότι οι πρώτοι χριστιανοί ήσαν πρώην Ιουδαίοι. Επίσης, ότι ο ίδιος ο Ιησούς φέρεται να κάνει χρήση των κειμένων αυτών, δίνοντας μάλιστα και δικές του ερμηνείες. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, ότι στην επί του Όρους ομιλία, φέρεται να λέει: «Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, οὐ φονεύσεις· ὃς δ' ἂν φονεύσῃ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει. **Ἐγὼ δὲ λέγω** ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ εἰκὴ ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει» (Κατὰ Ματθαῖον, 5:21-22). Είναι επομένως λογικό το ότι πρώτα γίνεται η ιδιοποίηση σε κείμενα που ήδη υπάρχουν με προσωπικές ερμηνείες, και έπειτα ακολουθεί η συγγραφή νέων κειμένων. Τα παραδείγματα είναι πολλά, αλλά αρκούμαι σε αυτό.

Κατά συνέπεια, οι μαρτυρίες των «Γραφών», μάλλον αναφέρονται σε ισχυρισμούς των ιουδαϊκών γραφών (που αργότερα οι χριστιανοί θα ονομάσουν «Παλαιά Διαθήκη»), όπως όμως τις ερμήνευσαν οι χριστιανοί, προκειμένου να τεκμηριώσουν γραφικώς την «ανάσταση». Αυτό ενισχύεται και από το γεγονός ότι μιλάνε για την «τρίτη ημέρα», κάτι που θα περάσει και ως αναφορά στην μετά από δεκαετίες καταγραφή των ευαγγελίων. Παρ' όλα αυτά, το διάστημα μεταξύ του θανάτου και της «ανάστασης» του Ιησού, σύμφωνα με τις ευαγγελικές αφηγήσεις, δεν είναι τρεις ημέρες. Είναι λιγότερες. Οι Εβραίοι μετρούσαν την διάρκεια της ημέρας από το την δύση του ηλίου ως την επόμενη δύση. Σύμφωνα με τους

συνοπτικούς, ο Ιησούς σταυρώνεται «τη τρίτη» ώρα (δηλαδή στις 9:00) και πεθαίνει «τη ενάτη ώρα», (δηλαδή στις 15:00 το απόγευμα). Στο «Κατά Ιωάννην», ο Ιησούς μέχρι «τη έκτη» ώρα (δηλαδή ως τις 12:00), είναι ακόμα ενώπιον του Πιλάτου και δικάζεται... Αυτό βέβαια, είναι «άλλου παπά ευαγγέλιο» στην κυριολεξία. Από την Παρασκευή στις 15:00 μέχρι το Σάββατο στις 15:00, έχουμε μία μέρα. Από το Σάββατο στις 15:00 μέχρι την Πρώτη στις 15:00 (είναι αυτή η ημέρα που θα ονομαστεί αργότερα Κυριακή), έχουμε δύο ημέρες. Ο Ιησούς όμως ήταν ήδη «αναστημένος» όταν πήγαν οι μυροφόρες στον τάφο την Κυριακή το πρωί. Άρα, η ανάσταση έγινε όχι την «τρίτη ημέρα», αλλά σε κάτι το λιγότερο από δύο ημέρες. Ας μετρήσουμε και πιο ελεύθερα. Παρασκευή ως την δύση της ίδιας ημέρας, μία ημέρα. Από την δύση της Παρασκευής ως την δύση του Σαββάτου, δύο ημέρες. Από την δύση του Σαββάτου ως την δύση της Κυριακής, τρεις ημέρες. Και με αυτή τη μέτρηση, δεν βγαίνει «η τρίτη ημέρα κατά τας Γραφάς». Μόνο αν θεωρηθεί η Παρασκευή ως ολόκληρη ημέρα, το Σάββατο, και η Κυριακή ως ολόκληρη μέρα, τότε μόνο έχουμε τρεις ημέρες, αλλά όχι με την έννοια του εικοσιτετραώρου. Με αυτό, θέλω να δείξω ότι ο αριθμός τρία, είναι **τυπικός**, και λαμβάνεται πιθανότατα είτε από το βιβλίου του Ιωνά, όπου ο Ιωνάς μένει στην κοιλιά του κήτους τρία μερόνυχτα (Ιωνάς 1:17), είτε από ρήση του Ωσηέ (6:2), που πάλι αναφέρεται ο αριθμός τρία.

Παρατηρούμε λοιπόν, ότι επιχειρείται η σύνδεση ενός «γεγονότος» με μαρτυρίες από «τας Γραφάς», και μάλιστα αυθαιρέτως. Διότι πουθενά στην παράδοση των Ιουδαίων, που στηρίζεται στα ίδια κείμενα με τους χριστιανούς, δεν υπάρχει ο «πάσχω Μωσείας». Το αντίθετο.

Έπρεπε να υπάρχει τάφος και, μάλιστα, να παρουσιαστεί άδειος από τους ευαγγελιστές, προκειμένου να υπάρξει ο ισχυρισμός της «ανάστασης». Ωστόσο, ο Παύλος μάλλον αγνοεί την «ευπρεπή ταφή» που παρουσιάζεται στα ευαγγέλια. Σύμφωνα με τους ειδικούς ερευνητές, στις ομιλίες που καταγράφονται στο βιβλίο των «Πράξεων των Αποστόλων» και που αποδίδονται στον Πέτρο, στον Παύλο, και σε άλλους, αντανakλώνται αρχαιότερες παραδόσεις από αυτές που καταγράφονται στα ευαγγέλια. Έτσι, φέρεται να λέει ο Παύλος σε κήρυγμά του στην συναγωγή της Αντιόχειας της Πισιδίας, τα εξής: «μηδεμίαν αίτιαν θανάτου εύρόντες ήτήσαντο Πιλᾶτον άναιρεθῆναι αυτόν ώς δὲ έτέλεσαν άπαντα τὰ περι αυτού γεγραμμένα **καθελόντες από τοῦ ξύλου έθηκαν εἰς μνημεῖον**» (Πράξεις Αποστόλων, 13:28-29). Είναι εμφανές, ότι σύμφωνα με τα λεγόμενα του Παύλου, οι Ιουδαίοι αιτήθηκαν τον θάνατο του Ιησού και οι Ρωμαίοι τον εκτέλεσαν κι έπειτα

τον κατέβασαν από το ξύλο και τον έβαλαν σε μνήμα. Φυσικά, ούτε οι Ρωμαίοι ούτε οι Ιουδαίοι θα έκαναν ποτέ έναν ευπρεπή ενταφιασμό για έναν κατάδικο. Ωστόσο, από τα ιστορικά δεδομένα που έχουμε, πολύ πιθανό είναι να μην έγινε καν ταφή. Η σταύρωση ήταν μία καταδίκη παραδειγματική. Ο σκοπός δεν ήταν μόνο η τιμωρία του ενόχου, αλλά να παραδειγματιστούν και οι υπόλοιποι. Για αυτό και έπρεπε να εξευτελιστεί το πτώμα. Έπρεπε να γίνει βορά στα άγρια ζώα. Από την στιγμή που οι Ρωμαίοι εκτελούν τον Ιησού, είναι στην δικαιοδοσία τους ολόκληρη η διαδικασία. Συνεπώς, δεν έχουν κανέναν λόγο να κατεβάσουν τον πτώμα του Ιησού επειδή η επομένη θα ήταν το Σάββατο των Ιουδαίων.

Στα ευαγγέλια όμως ο Ιωσήφ είναι που αιτεί το σώμα του Ιησού και κάνει τον ενταφιασμό. Ωστόσο, υπάρχουν διαφορές και βελτιώσεις. Ο Ιωσήφ παρουσιάζεται ως «έντιμος βουλευτής» μέλος του Σανχεντρίν, δηλαδή του ανώτατου θρησκευτικού συνεδρίου των Εβραίων, ο οποίος περίμενε την βασιλεία του Θεού (Κατά Μάρκον, 15:43). Αλλά, σύμφωνα με το ίδιο ευαγγέλιο, όλο το Σανχεντρίν ζητούσε μαρτυρία κατά του Ιησού, άρα και ο Ιωσήφ (Κατά Μάρκον, 14:55). Ο συγγραφέας του «Κατά Ματθαίου», προβαίνει σε «βελτίωση». Θέλοντας να εξαλείψει την αντίφαση του «Μάρκου», δεν αναφέρει πουθενά ότι ο Ιωσήφ ήταν μέλος του συνεδρίου, αλλά ότι ήταν «μαθητής» (27:57). Ο συγγραφέας του «Κατά Λουκάν», τον παρουσιάζει ως άνδρα αγαθό και δίκαιο, που δεν ήταν σύμφωνος με την γνώμη του συνεδρίου (23:50-51), ενώ ο συγγραφέας του «Κατά Ιωάννην» ευαγγελίου, τον αναφέρει ως κρυφό μαθητή (19:38).

Αφήνοντας τις αντιφάσεις περί των μυροφόρων και για το πότε αγοράστηκαν τα αρώματα και πότε έγινε η μύρωση, τα οποία σχολιάσαμε στο προηγούμενο μέρος, ας προχωρήσουμε στις ευαγγελικές αφηγήσεις σχετικά με την εντολή του Ιησού να συναντηθούν όλοι μαζί σε όρος της Γαλιλαίας.

Συνάντηση στην Γαλιλαία και εμφανίσεις

Σύμφωνα με το «Κατά Μάρκον», όταν οι μυροφόρες είδαν τον άγγελο μέσα στο μνήμα, ο άγγελος τις πληροφορεί για την ανάσταση του Ιησού, και τις λέει να πούνε στους μαθητές ότι θα συναντήσουν τον Ιησού στην Γαλιλαία. Εκείνες έφυγαν, έχοντας τρόμο και έκσταση, και **δεν είπαν τίποτα σε κανέναν** διότι φοβόντουσαν (16:1-8). Η συνέχεια από τον στίχο 9 ως το τέλος, είναι μεταγενέστερη προσθήκη («Παραφράζοντας τα λόγια του Ιησού», Ehrman Bart, σ. 93-97). Ο συγγραφέας του «Κατά Ματθαίου», ο πάντα υπερβολικός, βλέποντας ότι το κείμενο του «Μάρκου» είναι ελλιπές, προσπαθεί να το εμπλουτίσει. Έτσι λοιπόν, **προσθέτει** ότι κατά τον θάνατο του Ιησού, αναστήθηκαν άγιοι οι οποίοι

περίμεναν έξω από την Ιερουσαλήμ, και μπήκαν σε αυτήν όταν αναστήθηκε ο Ιησούς (27:50-53). Επίσης, ότι έγινε σεισμός (28:2) και ότι οι αρχιερείς έκαναν συνέδριο με σκοπό να δωροδοκήσουν τους στρατιώτες που φύλασσαν τον τάφο ώστε να μην πουν όσα είδαν, αλλά ότι οι μαθητές πήγαν και έκλεψαν το σώμα. Και ότι αν το μάθει ο ηγεμόνας, οι ίδιοι θα μεσολαβήσουν για να μην έχουν καμία επίπτωση οι Ρωμαίοι στρατιώτες (28:11-15). Η μη σωστή φύλαξη ισοδυναμούσε με εκτέλεση για τους στρατιώτες. Και αν όχι, σίγουρα θα υπήρχαν άλλες σοβαρότατες επιπτώσεις. Φυσικά, ακόμα έτσι και αν ήταν, οι πρώτοι που θα πείθονταν θα ήταν οι ίδιοι οι στρατιώτες που θα τον έβλεπαν να ανασταίνεται και βγαίνει από τον τάφο. Αν υποθέσουμε ότι τους πήρε ο ύπνος, είναι δυνατόν να κοιμήθηκαν όλοι; Και μάλιστα, στην «σκοπιά» τους; Οι υπόλοιποι δεν υιοθετούν τα σενάρια του συγγραφέα του «Κατά Ματθαίον», αλλά περνούν στις «εμφανίσεις» του Ιησού.

Ας δούμε την εντολή του Ιησού για την συνάντησή του μετά των μαθητών στην Γαλιλαία για άγνωστο λόγο. Σημειωτέον ότι η απόσταση Ιερουσαλήμ (Ιουδαία)-Γαλιλαία είναι πολλών χιλιομέτρων. Ας δούμε την εντολή και το τι έγινε, όπως το καταγράφουν οι ευαγγελιστές.

«ἀλλ' ὑπάγετε εἶπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ τῷ Πέτρῳ ὅτι **προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν• ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε**, καθὼς εἶπεν ὑμῖν. καὶ ἐξελθοῦσαι ἔφυγον ἀπὸ τοῦ μνημείου• εἶχε δὲ αὐτὰς τρόμος καὶ ἔκστασις, καὶ **οὐδενὶ οὐδὲν εἶπον• ἐφοβοῦντο γάρ**» (Κατά Μάρκον, 16:7-8).

Ο άγγελος παραγγέλλει στις μυροφόρες να πουν στους μαθητές ότι ο Ιησούς πάει πριν από αυτούς στην Γαλιλαία και ότι εκεί θα τον δουν. Οι μυροφόρες έφυγαν, έχοντας καταληφθεί από φόβο και έκσταση και **δεν είπαν τίποτα** σε κανέναν διότι φοβόντουσαν. Και με αυτόν τον τρόπο τελειώνει το πρώτο ευαγγέλιο. Οφείλουμε να βγάζουμε συμπεράσματα με βάση τα υπάρχοντα δεδομένα και όχι να προσαρμόζουμε τα δεδομένα στις αντιλήψεις μας. Όσο και αν φαίνεται παράδοξο, έτσι τελειώνει το πρώτο ευαγγέλιο που έχουμε στην διάθεσή μας. Και σε αυτό μένουμε.

Ο συγγραφέας του «Κατά Ματθαίον» (28:7-10), δεύτερος κατά χρονική σειρά και με απόσταση συγγραφής σε σχέση με το «Κατά Μάρκον» περίπου 10 χρόνια, παίρνει το κείμενο και προσπαθεί να το βελτιώσει. **Προσθέτει** ότι τις μυροφόρες, μετά την αγγελοφάνεια, τις συνάντησε και ο ίδιος ο Ιησούς. Προφανώς, διότι η εμφάνιση του ίδιου του αναστημένου Ιησού είναι δυνατότερη απόδειξη από την

ομιλία με τον άγγελο. Επίσης, προσθέτει την δωροδοκία των φυλάκων (στ. 11-15). Όπως επίσης, και το ότι οι μαθητές ακολουθούν την εντολή (στ. 16).

Ο συγγραφέας του «Κατά Λουκάν», τρίτος κατά χρονική σειρά, έχει υπόψη του τα δύο προηγούμενα κείμενα. Όμως, δεν μένει ευχαριστημένος από αυτά. Το πρώτο έχει σοβαρές ελλείψεις, και το δεύτερο υπερβολές. Ο συγγραφέας δεν αναφέρει τίποτα περί Γαλιλαίας. Επίσης, παραλείπει την αφήγηση για την δωροδοκία, γνωρίζοντας το αδύνατο του πράγματος. Αυτό που κάνει, είναι να βάζει τον άγγελο να λέει: «*μνήσθητε ὡς ἐλάλησεν ὑμῖν ἔτι ὢν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, λέγων ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου παραδοθῆναι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων ἀμαρτωλῶν καὶ σταυρωθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι*» (24:6-7). Οι μυροφόρες δίνουν το μήνυμα, αλλά δεν γίνεται ο λόγος τους αποδεκτός. Αυτό το τονίζει ο συγγραφέας του «Κατά Λουκάν» ευαγγελίου, με την δυνατή φράση: «*ἐφάνησαν ἐνώπιον αὐτῶν ὡσεὶ **λήρος τὰ ῥήματα αὐτῶν, καὶ ἠπίστουν αὐταῖς***» (24:11). Λήρος τα ῥήματά τους, που δεν μπορούν να αναιρέσουν το κλίμα απιστίας.

Ο προσεκτικός αναγνώστης των σχετικῶν κεφαλαίων από το «Κατά Λουκάν», προσέχει ότι ο συγγραφέας προσπαθεί να δώσει ρεαλισμό. Δεν ικανοποιείται με το να δείξει απλά ότι ο Ιησούς αναστήθηκε και παρουσιάστηκε στους μαθητές. Θέλει να μεταδώσει στον Θεόφιλο την ψυχολογία των μαθητῶν. Να παρουσιάσει την ανθρώπινη αδυναμία σε ὅλη της την πληρότητα, και τελικά να καταλήξει στην ανατροπή της. Για αυτό και παρουσιάζει, στην συνέχεια, τον Πέτρο να επισκέπτεται τον άδειο τάφο και να θαυμάζει για αυτό (δεν λέει ὅμως ότι πίστεψε στην ανάσταση κιόλας), τους δύο που πορεύονταν προς Εμμαούς που ἔχουν τον Ιησού μπροστά τους αλλά δεν τον αναγνωρίζουν παρά μόνο στο τέλος και μάλιστα από την κοπή του ψωμιού. Αυτοί παρουσιάζονται πολύ απογοητευμένοι από τα συμβάντα. Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί έντονα φορτισμένες **συγκινησιακές** φράσεις και εικόνες, καθώς και **την τραγική ειρωνεία**, που είναι καθαρά **θεατρικό στοιχείο**. «*αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς ἐγγίσας συνεπορεύετο αὐτοῖς*» (στ. 15), παρότι δεν τον καταλαβαίνουν. «*οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἐκρατοῦντο τοῦ μὴ ἐπιγνῶναι αὐτόν*» (στ. 16). Χαρακτηρίζονται «*σκυθρωποί*» (στ. 17). Απευθύνουν στον «*αναστημένο*» Ιησού το «*σὺ **μόνος** παροικεῖς ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ **οὐκ ἔγνωσ τὰ γενόμενα ἐν αὐτῇ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις***;». Επίσης, «*ἡμεῖς δὲ **ἠλπίζομεν** ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ μέλλων λυτροῦσθαι τὸν Ἰσραὴλ• ἀλλὰ γε καὶ σὺν πᾶσι τούτοις **τρίτην ταύτην ἡμέραν** ἄγει σήμερον ἀφ' οὗ ταῦτα ἐγένετο*» (στ. 21). Αλλά και η αναγνώριση ἔχει έντονη συγκινησιακή φόρτιση. «*διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοί, καὶ **ἐπέγνωσαν** αὐτόν• καὶ αὐτὸς **ἄφαντος ἐγένετο** ἀπ' αὐτῶν*» (στ.

31). «οὐχὶ ἡ καρδία ἡμῶν **καιομένη** ἦν ἐν ἡμῖν, ὡς ἐλάλει ἡμῖν ἐν τῇ ὁδῷ καὶ ὡς διήνοιγεν ἡμῖν τὰς γραφάς;» (στ. 32). Καὶ ὅταν συδειητοποιήσαν ὅτι εἶχαν μαζί τους τὸν Ἰησοῦ, «ἀναστάντες **αὐτῇ τῇ ὥρᾳ** ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλήμ» (στ. 33).

Ἡ ἴδια μέθοδος καὶ στὴν συνέχεια, ὅπου ὁ Ἰησοῦς εμφανίζεται στους υπόλοιπους μαθητές. Ἐδῶ, αξίζει νὰ προσέξουμε τὴν φράση τοῦ συγγραφέα: «Καὶ ἀναστάντες αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ εὗρον συνηθροισμένους **τούς ἔνδεκα** καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς» (στ. 33). Οἱ απολογητές ἰσχυρίζονται ὅτι ὅταν ὁ Παῦλος γράφει ὅτι ὁ Ἰησοῦς «ᾤφθη Κηφᾶ, εἶτα **τοῖς δώδεκα**» (Α΄ Προς Κορινθίους, 15:5), ἡ φράση «τοὶς δώδεκα» εἶναι δῆθεν τεχνικός ὅρος. Τούτο, γιὰ νὰ αποφύγουν τὸν σκόπελο τῆς ἀντίφασης. Ἐδῶ ὅμως ὁ συγγραφέας γράφει «**τούς ἔντεκα**», ἀναφερόμενος στὸν κλειστό κύκλο τῶν μαθητῶν, ποὺ τοὺς διακρίνει ἀπὸ τοὺς «σὺν αὐτοῖς».

Ὁ Ἰησοῦς δείχνει τὸν εαυτό του προκειμένου νὰ βγάλει τὴν ἀπιστία τῶν μαθητῶν ἀπὸ τὴν καρδιά τους. Τρώει καὶ ἀφήνει νὰ τὸν ψηλαφήσουν.

Περίπου τὸ ἴδιο μοτίβο βρίσκουμε καὶ στὸ «Κατὰ Ἰωάννην» εὐαγγέλιο, μόνο ποὺ ἀναφέρονται διαφορετικὲς ἐμφανίσεις. Δεν γίνεται καμία ἀναφορὰ γιὰ τὴν συνάντηση στὴν Γαλιλαία. Ἀφοῦ ἡ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ πληροφορεῖ τὸν Πέτρο καὶ τὸν Ἰωάννη ὅτι τὸ σῶμα δεν βρίσκεται στὸν τάφο, χωρὶς νὰ πηγαίνει ὁ νοῦς τῆς στὴν «ἀνάσταση» -παρ' ὅλο ποὺ εἶχαν δεῖ τὸν Ἰησοῦ νὰ κάνει τόσα πολλὰ καὶ τοὺς εἶχε πει πολλὰ σχετικὰ, οἱ δύο μαθητές πηγαίνουν ἐκεῖ, ἀλλὰ πάλι δεν πείθονται. «οὐδέπω γὰρ ᾔδεισαν τὴν γραφὴν ὅτι δεῖ αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι» (20:9).

Πέρα ἀπὸ αὐτά, καθίσταται φανερό ὅτι ἡ ἐντολὴ γιὰ τὴν πρώτη συνάντηση στὴν Γαλιλαία με τοὺς μαθητές (στενός κύκλος) καὶ ἡ ἐμφάνιση στὴν Ἱερουσαλήμ (Ἰουδαία) γιὰ πρώτη φορὰ, εἶναι ἀσυμβίβαστα. Οἱ απολογητές ὅμως ἰσχυρίζονται ὅτι ὁ ἄγγελος ἔδωσε μεν τὴν παραγγελία στις μυροφόρες (Κατὰ Μάρκον, 16:7) ἀλλὰ ἡ μαρτυρία τῶν μυροφόρων δεν ἐγένε πιστευτὴ («Κατὰ Μάρκον», 16:11). Οἱ δύο πρὸς Ἐμμανὺς δείχνουν νὰ μὴν πιστεύουν τις μαρτυρίες τῶν γυναικῶν, γιὰ αὐτὸ δεν τις ἀναφέρουν καν (Κατὰ Λουκάν, 24:21). Ἄρα, οἱ μαθητές δεν ἐφυγαν γιὰ τὴ Γαλιλαία καὶ περίμεναν στα Ἱεροσόλυμα μὴν ξέροντας τι νὰ κάνουν (Κατὰ Ἰωάννην, 20:19), γιὰ τουλάχιστον οκτῶ μέρες ἀκόμα (Κατὰ Ἰωάννην, 20:26). Ἐμφανίζεται πρῶτα στους μαθητές, στους 10 («Κατὰ Λουκάν», 24:36-43 καὶ «Κατὰ Ἰωάννην», 20:19-24), ἐπειτα στους 11 (Κατὰ Ἰωάννην, 20:26-29). Καὶ μετὰ ξεκινᾶ τὸ ταξίδι γιὰ τὴν Γαλιλαία ὅπου θα γίνει ἡ τρίτη ἐμφάνιση τοῦ Ἰησοῦ στὸν στενὸ κύκλο τῶν μαθητῶν (Κατὰ Ἰωάννην, 21:14).

Σε ποιά ευαγγέλια δεν έγινε πιστευτή η μαρτυρία των μυροφόρων; Ο «Μάρκος» δεν αναφέρει κάτι. Το «Κατά Μάρκον» 16:11, είναι προσθήκη μεταγενέστερη. Ο «Ματθαίος», όπως είδαμε και παραπάνω, δείχνει ότι οι μαθητές ακολούθησαν αυτά που είπαν οι μυροφόρες. Πουθενά δεν αναφέρεται στο «Κατά Ματθαίον» ότι οι μαθητές δεν πίστεψαν τις μυροφόρες. Από την ανάγνωση του συγκεκριμένου ευαγγελίου, προκύπτει το αντίθετο. Μόνο στο «Κατά Λουκάν», αναφέρεται καθαρά ότι δεν τις πίστεψαν, όπως είδαμε παραπάνω. Ούτε φυσικά, ότι πήγαν στην Γαλιλαία μετά από οκτώ μέρες, εφόσον στο «Κατά Λουκάν» δεν γίνεται καν λόγος για την συνάντηση στην Γαλιλαία. Στο «Κατά Ιωάννην» (κεφ. 21), αναφέρεται μια συνάντηση στην «θάλασσα της Τιβεριάδας», που είναι στην Γαλιλαία, αλλά δεν έγινε σε όρος και δεν αφορούσε και τους έντεκα, όπως επίσης είχαν ότι προηγηθεί και άλλες εμφανίσεις.

Ως προς την σειρά των εμφανίσεων, που διαφέρουν σε κάθε ευαγγέλιο, οι σύγχρονοι απολογητές κατά την προσπάθεια συνθέσεως των αναφορών, έρχονται σε αντίθεση με τον Ιωάννη Χρυσόστομο, ο οποίος προσπαθεί επίσης να τις εναρμονίσει. Συγκεκριμένα, ισχυρίζονται τα εξής: «*Η πρώτη εμφάνιση ήταν στην Μαγδαληνή έξω από το μνήμα («Κατά Μάρκον», 16:9 - «Κατά Ιωάννην», 20:14), η δεύτερη εμφάνιση ήταν στις Μυροφόρες κατά την επιστροφή τους από τον Τάφο (Κατά Ματθαίον, 28:9-10), η τρίτη εμφάνιση ήταν στον Απόστολο Πέτρο («Κατά Λουκάν», 24:34 - «Α΄ Προς Κορινθίους», 15:5) και η τέταρτη εμφάνιση ήταν στους δύο μαθητές εκτός του στενού κύκλου των δώδεκα, στο δρόμο για τους Εμμαούς (Κατά Λουκάν, 24:13-35). Βεβαίως από εκεί και πέρα αριθμούνται και άλλες: πέμπτη εμφάνιση στους δέκα μαθητές χωρίς τον Θωμά (Κατά Λουκάν». 24:36-43 - «Κατά Ιωάννην», 20:19-24), έκτη εμφάνιση στους έντεκα μαθητές μαζί με το Θωμά (Κατά Ιωάννην, 20:26-29), έβδομη εμφάνιση στους επτά μαθητές στην Τιβεριάδα (Κατά Ιωάννην, 21:1-23) κ.λπ.».*

Ο Ιωάννης ο «Χρυσόστομος», βάση αλχημειών και αυτός, βγάζει τις εμφανίσεις έντεκα και με ελαφρώς διαφορετική σειρά. Αναφέρει στον δεύτερο λόγο του «Εις την Ανάληψιν», «*Ευρίσκομεν δε επιτηρησάμενοι ακριβώς, ότι μετά την ανάστασιν ενδέκατον ώφθη τοις αγίοις αποστόλοις ο Σωτήρ, και τότε ανελήφθη προς τον Πατέρα»* (ΕΠΕ, τ. 36, σ. 260). Και τις αριθμεί στην συνέχεια ως εξής: πρώτη στις γυναίκες, δεύτερη στον Πέτρο, τρίτη σε αυτούς που πήγαιναν προς Εμμαούς, τέταρτη στους δέκα (όταν έλειπε ο Θωμάς), πέμπτη στους έντεκα (παρόντος του Θωμά), έκτη σε πεντακοσίους αδελφούς, έβδομη στους εφτά, όγδοη στον Ιάκωβο, ένατη στους εβδομήντα, δέκατη στο όρος της Γαλιλαίας, και ενδέκατη στην

Ανάληψη, στο όρος των Ελαιών (σ. 262 -264).

Τόσο ο Χρυσόστομος όσο και οι απολογητές, στηρίζονται κυρίως στα κείμενα των ευαγγελίων. Όπως όμως έχουμε δείξει, προηγούνται παραδόσεις που ανάγονται πολύ πριν την καταγραφή των ευαγγελίων. Μία τέτοια, είναι η προ-παύλεια παράδοση που έχει επισημανθεί παραπάνω.

Η ανάληψη

Το θέμα της αναλήψεως του Ιησού, είναι σπουδαίο ζήτημα και θεολογικά αποτελεί την αποκορύφωση της «σωτηρίας», εφόσον αναλαμβάνεται στον ουρανό η ανθρώπινη φύση που προσέλαβε ο Θεός Λόγος. Βρίσκουμε σπερματικά κάποιες αναφορές στις πλαστογραφημένες επιστολές στο όνομα του Παύλου, την «Προς Εφεσίους» και την «Προς Κολοσσαείς» και πλήρη ανάλυση στην «Προς Εβραίους», αγνώστου συγγραφέως. Εμείς όμως εξετάζουμε τα πράγματα από την ιστορική τους πλευρά και όχι την θεολογική. Η ανάληψη λοιπόν ως «γεγονός», αναφέρεται **μόνο** από τον συγγραφέα του «Κατά Λουκάν» ευαγγελίου και των «Πράξεων των Αποστόλων», που είναι ο ίδιος. Οι υπόλοιποι τρεις ευαγγελιστές, ενώ δεν την αναφέρουν ως γεγονός, παρ' όλα αυτά υπάρχουν αναφορές στα κείμενά τους που σχετίζονται με αυτήν.

Αξίζει ωστόσο να τις εξετάσουμε. Στο «Κατά Μάρκον» ευαγγέλιο αναφέρεται· «ὁ δὲ ἔσιώπα καὶ οὐκ ἀπεκρίνατο οὐδέν. πάλιν ὁ ἀρχιερεὺς ἐπηρώτα αὐτὸν καὶ λέγει αὐτῷ, σὺ εἶ ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ εὐλογητοῦ; ὁ δὲ ἰησοῦς εἶπεν, ἐγὼ εἰμι, καὶ **ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν καθήμενον τῆς δυνάμεως καὶ ἐρχόμενον μετὰ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ**» (14:61-62).

Είναι η σκηνή όπου ο Ιησούς ανακρίνεται ενώπιον της θρησκευτικής εξουσίας. Ο αρχιερέας τον ρωτάει αν είναι ο Χριστός (ο κεχρισμένος στην ελληνική γλώσσα), δηλαδή ο αναμενόμενος υπό των Ιουδαίων Μεσσίας (ο κεχρισμένος στην εβραϊκή γλώσσα). Ο Ιησούς απάντησε ότι είναι, και ότι θα δουν τον Υιό του ανθρώπου να κάθεται στα δεξιά του Θεού και να έρχεται στις νεφέλες του ουρανού. Παρατηρούμε δύο πράγματα εδώ. Ότι η ανάληψη, που χρειάζεται προκειμένου να καθίσει ο Υιός του ανθρώπου στα δεξιά της δυνάμεως, και ο ερχομός του, η Δευτέρα Παρουσία του, θα γίνονταν όχι με μεγάλη απόσταση μεταξύ τους, καθώς θα την έβλεπαν οι άνθρωποι του συνεδρίου. Το ότι αναφέρεται σε δεύτερη έλευση, προκύπτει από την λέξη «**ἐρχόμενον**». Αν αναφερόταν στην ανάληψη, εφόσον φεύγει, θα έλεγε «**απερχόμενον**». Από την στιγμή που ο Ιησούς ψεύδεται ή αν θέλετε ψεύδεται ο συγγραφέας του ευαγγελίου στο ότι θα τον έβλεπαν οι

άνθρωποι της τότε εποχής, γιατί να μην είναι ψέμα και η ίδια η ανάληψη; Είναι δυνατόν κατά το ήμισυ να είναι η πρόταση αληθής και κατά το υπόλοιπο ήμισυ ψευδής; Αν δεν έγινε το ένα, δεν έγινε και το άλλο. Άλλωστε, σύμφωνα με την αφήγηση του «Λουκά», η ανάληψη «έλαβε χώρα» με θεατές **τους πιστούς**. Κατά συνέπεια, όλη η πρόταση είναι ψευδής.

Περίπου τα ίδια αναφέρονται και στο «Κατά Ματθαίον». Όμως, στο «Κατά Λουκάν», που γράφεται αργότερα, ο συγγραφέας έχει κάπως παραλλαγμένη την απάντηση του Ιησού. «καὶ ὡς ἐγένετο ἡμέρα, συνήχθη τὸ πρεσβυτέριον τοῦ λαοῦ, ἀρχιερεῖς τε καὶ γραμματεῖς, καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ συνέδριον αὐτῶν λέγοντες, εἰ σὺ εἶ ὁ χριστός, εἶπὸν ἡμῖν. εἶπεν δὲ αὐτοῖς, ἐὰν ὑμῖν εἴπω οὐ μὴ πιστεύσητε· ἐὰν δὲ ἐρωτήσω οὐ μὴ ἀποκριθῆτε. **ἀπὸ τοῦ νῦν δὲ ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καθήμενος ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως τοῦ θεοῦ**. εἶπαν δὲ πάντες, σὺ οὖν εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ; ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔφη, ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἐγὼ εἶμι» (22:66-70).

Ὅπως βλέπουμε, υπάρχει διαφορά στην απάντηση του Ιησού. Ο συγγραφέας **παραλείπει ότι την ανάληψη και τον δεύτερο ερχομό θα τα έβλεπαν οι παρευρισκόμενοι στο συνέδριο**, και απλά αναφέρει ότι ο Υιός του ανθρώπου από τώρα θα είναι καθισμένος στα δεξιά της δυνάμεως του θεού, **χωρίς να αναφέρεται σε κάποια δεύτερη έλευση** που θα έβλεπαν οι άνθρωποι του συνεδρίου της εποχής εκείνης. Προφανώς, έχοντας περάσει τα χρόνια, πέρασε και η γενεά εκείνη. Και τίποτα δεν έγινε. Υπενθυμίζω ότι αυτά γράφονται 50 χρόνια μετά τα «γεγονότα».

Στο «κατά Ιωάννην» ευαγγέλιο αναφέρεται· «εἰδὼς δὲ ὁ ἰησοῦς ἐν ἑαυτῷ ὅτι γογγύζουσιν περὶ τούτου οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἶπεν αὐτοῖς, τοῦτο ὑμᾶς σκανδαλίζει; ἐὰν οὖν **θεωρῆτε** τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀναβαίνοντα **ὅπου ἦν τὸ πρότερον;**» (6:61-62).

Αυτά τα απευθύνει σε ανθρώπους που ενώ τον ακολούθησαν για κάποιο χρονικό διάστημα, άρχισαν να εκφράζουν αντιρρήσεις. Και επειδή δεν τους έπεισε, αυτοί έφυγαν (6:66). Η ανάληψη όμως, υποτίθεται ότι έγινε ενώπιον πιστών ακολούθων του.

Οι όποιες αναφορές λοιπόν, **δεν** είναι αξιόπιστες εκ των πραγμάτων.

Ως γεγονός «ιστορικό» αναφέρεται από τον ίδιο συγγραφέα σε δύο διαφορετικά βιβλία, που απευθύνονται σε κάποιον Θεόφιλο· το «Κατά Λουκάν» και το βιβλίο

των «Πράξεων των Αποστόλων». Όμως παρουσιάζεται ένα πρόβλημα, το οποίο δεν είναι εύκολο να λυθεί από τους ειδικούς (εκτός τους απολογητές βέβαια που έχουν πάντα τις «λύσεις» στην τσέπη τους).

Στο ευαγγέλιο φαίνεται ότι η «Ανάληψη» έγινε την ίδια μέρα με την «Ανάσταση». Στις «Πράξεις», φαίνεται ότι έγινε σαράντα μέρες μετά την «Ανάσταση».

Οι δικαιολογίες των απολογητών, είναι ότι ο ίδιος συγγραφέας δεν μπορεί να διαφωνεί με τον εαυτό του. Όμως, από την ανάγνωση του ευαγγελίου, δεν προκύπτει πουθενά ότι η ανάληψη έγινε σαράντα μέρες μετά. Αλλά την ίδια μέρα. Συγκεκριμένα, το κεφάλαιο 24 έχει ως εξής: πάνε οι μυροφόρες «*ὄρθρου βαθέως*» και μετά πάνε στους μαθητές (στ. 1-12), το περιστατικό με τους δύο που πήγαιναν προς Εμμαούς συμβαίνει «*ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ*» (στ. 13-32), και αναγνώρισαν τον Ιησού όταν «*κέκλικεν ἤδη ἡ ἡμέρα*». «*Αὐτῇ τῇ ὥρᾳ*», γύρισαν πίσω στην Ιερουσαλήμ και ο Ιησούς εμφανίστηκε σε όλους (στ. 33-49). Στον στίχο 50, τους οδηγεί μέχρι την Βηθανία όπου γίνεται και η ανάληψη.

Οι απολογητές, βασίζονται στην εντολή του Ιησού που ήταν να μείνουν στα Ιεροσόλυμα, και η οποία επαναλαμβάνεται και στα δύο βιβλία. Η εντολή είχε να κάνει με την λήψη του Αγίου Πνεύματος, που σύμφωνα με τις «Πράξεις», έγινε την Πεντηκοστή, δηλαδή δέκα μέρες μετά την «Ανάληψη», και σαράντα μετά την «Ανάσταση».

Έτσι, τοποθετούν τις σαράντα μέρες μεταξύ των στίχων 43 και 44 του κεφαλαίου 24. Απλά, ισχυρίζονται, δεν αναφέρεται διότι είχε σκοπό να την αναφέρει αναλυτικότερα στις «Πράξεις». Όμως, αυτή η θέση, αν και από μια άποψη φαίνεται ορθή, από άλλη άποψη είναι προβληματική, διότι έρχεται σε αντίθεση με τα λόγια του προοιμίου του «Κατά Λουκάν» ευαγγελίου. Διότι, ο συγγραφέας σκοπεύει να γράψει όλα με ακρίβεια. «*ἔδοξε κάμοι παρηκολουθηκότι ἄνωθεν **πᾶσιν ἀκριβῶς** καθεξῆς σοι γράψαι, κράτιστε Θεόφιλε*» (1:3). Να εννοεί άραγε τα πάντα πλην της αναλήψεως; Πιθανόν. Άλλωστε, υπάρχουν μελετητές που θεωρούν τα σχετικά χωρία ως μεταγενέστερη προσθήκη. Η προσθήκη φαίνεται βιαστικά γραμμένη, χωρίς τις απαραίτητες διευκρινήσεις που υπόσχεται ο συγγραφέας του «Κατά Λουκάν» στο προοίμιό του.

Στο προοίμιο του δεύτερου βιβλίου, κάνοντας σύνδεση με το πρώτο, αναφέρει τα εξής: «*Τὸν μὲν πρῶτον λόγον ἐποίησάμην **περὶ πάντων**, ὧ Θεόφιλε, **ὧν ἤρξατο** ὁ Ἰησοῦς ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν, **ἄχρι ἧς ἡμέρας** ἐντειλάμενος τοῖς ἀποστόλοις διὰ*

Πνεύματος Ἁγίου οὐς ἐξελέξατο **ἀνελήφθη**» (1:1-2). Περιλαμβάνει άραγε και την Ανάληψη ή σταματά εκεί για να την αναφέρει στο δεύτερο βιβλίο του; Οι γνώμες των ειδικών δίστανται.

Σημαντική είναι η παρατήρηση του πανεπιστημιακού Ehrman Bart, ότι στον στίχο «καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εὐλογεῖν αὐτὸν αὐτοὺς διέστη ἀπ' αὐτῶν καὶ ἀνεφέρετο εἰς τὸν οὐρανόν» που αναφέρεται στο ευαγγέλιο, η φράση «καὶ ἀνεφέρετο εἰς τὸν οὐρανόν», είναι μεταγενέστερη **προσθήκη** («Παραφράζοντας τα λόγια του Ιησού», σ. 224-225). Αυτό όμως σημαίνει, ότι εκεί δεν μιλάει για «ανάληψη».

Ποιο το τέλος της όλης υποθέσεως; Με απλά λόγια, δεν μπορούμε να εμπιστευτούμε τα τέσσερα ευαγγέλια που υποτίθεται ότι παρουσιάζουν την ίδια ιστορία μεν, αλλά έχουν υποστεί πολλάκις και πολυτρόπως προσθαφαιρέσεις από τους ίδιους τους συγγραφείς (τις βελτιώσεις μεταξύ των τριών συνοπτικών κυρίως), και από τους αντιγραφείς που ακολούθησαν κατόπιν. Ότι δεν μπορούμε να εμπιστευόμαστε κείμενα που όσα υπόσχονται έχουν διαψευστεί από τον ίδιο τον πανδαμάτορα χρόνο.

Διομήδης

Πηγές

1. Αγία Γραφή
2. Πορφύριος, «Κατά Χριστιανών», εκδόσεις Κάκτος
3. Ιωάννης Χρυσόστομος, Β΄ λόγος «Εἰς τὴν Ανάληψιν», εκδόσεις «Γρηγόριος Παλαμάς».